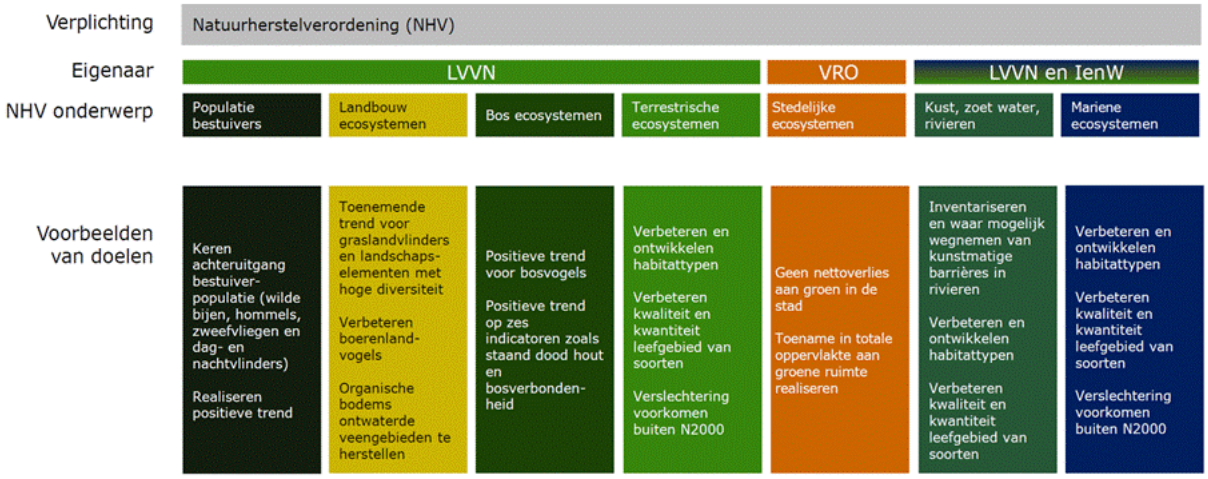
provincie Zuid-Holland

Datum
17 november 2026

Ons kenmerk
PZH-2026-899668182
DOS-2026-0000150

Onderwerp
Bijlage 1: Hoofdlijnen Ontwerp-Natuurplan voor Zuid-Holland

De NHV heeft als doel het herstel van biodiversiteit en ecosystemen. Het Ontwerp-Natuurplan werkt deze overkoepelende doelstelling uit in herstelopgaven en maatregelen per artikel. Het vormt de eerste nationale uitwerking van de NHV en beschrijft hoe Nederland als lidstaat invulling wil geven aan de Europese verplichtingen voor natuurherstel richting 2030, 2040 en 2050. Het plan richt zich zowel op herstel van beschermde natuurgebieden als op verbetering van de biodiversiteit daarbuiten. Daarbij bouwt het Rijk voort op bestaand natuurbeleid en lopende programma's. Voor de provincie is het van belang om de verschillende verplichtingen uit de NHV in samenhang te bezien. De herstelopgaven uit de verschillende artikelen hebben een relatie met elkaar en komen samen in een gebied. Een integrale benadering biedt kansen om maatregelen effectief te combineren, middelen gebiedsgericht in te zetten en zo doelen te behalen. Dit vraagt om meer samenhang in de verder uitwerking van het Natuurplan.

Overzicht onderwerpen NHV

Hieronder een duiding van de belangrijkste artikelen uit de NHV voor Zuid-Holland, de uitwerking daarvan in het Ontwerp-Natuurplan en mogelijke impact op de provincie.

Artikel 1 - Onderwerp
Artikel 1 biedt een overkoepelend kader voor langdurig herstel van biodiversiteit, veerkrachtige ecosystemen en voor bijdragen aan klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, voedselzekerheid, tegengaan van landdegradatie en internationale biodiversiteitsafspraken. Het verbindt artikelen 4 tot en met 13. Het ondersteunt een gebiedsgerichte benadering waarin maatregelen voor afzonderlijke ecosystemen gezamenlijk bijdragen aan biodiversiteit en veerkracht. Zuid-Holland kent een sterke samenloop van woningbouw, havenontwikkeling, mobiliteit, waterveiligheid, recreatie, klimaatadaptatie en natuur. Het artikel legitimeert een integrale provinciale benadering.

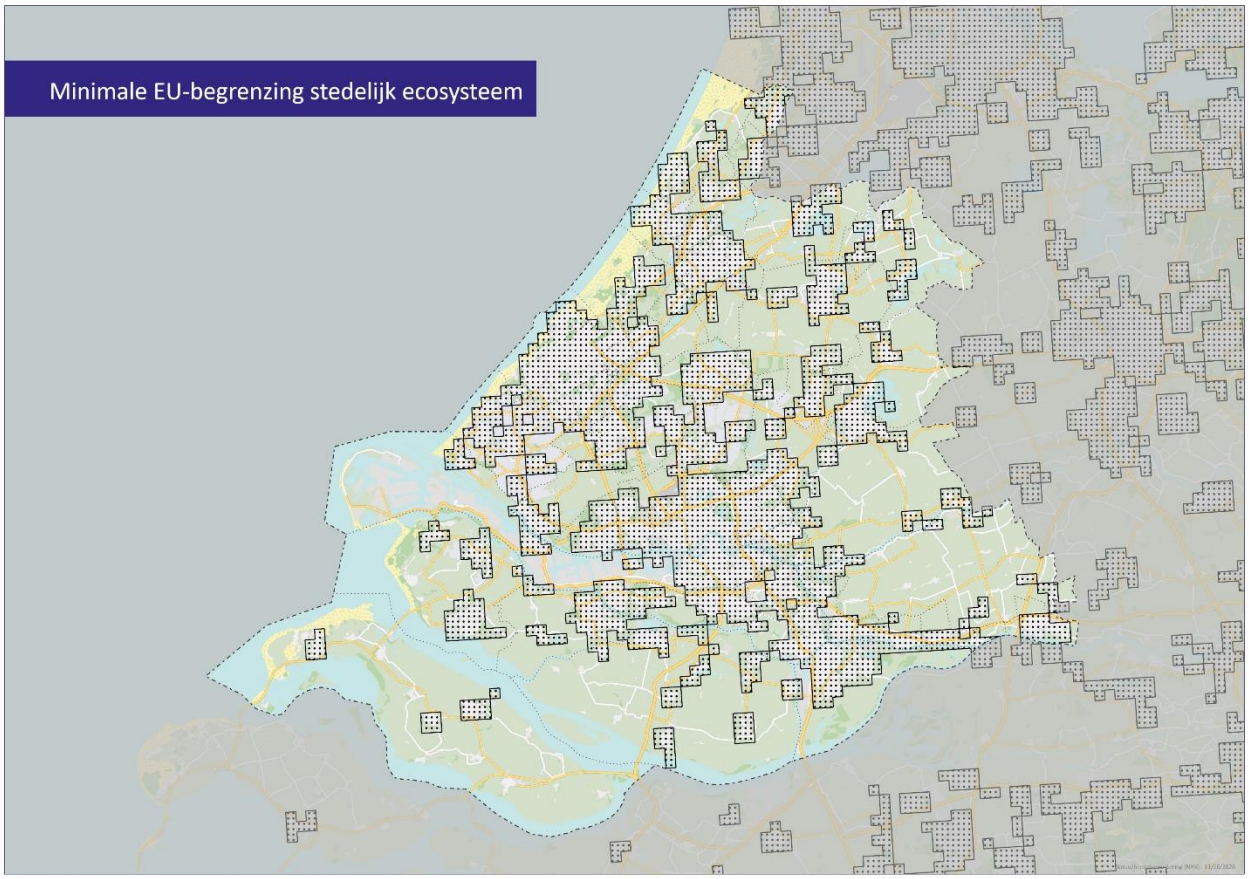
Artikel 4 - Herstel van land-, kust- en zoetwaterecosystemen
Dit artikel bevat een inspanningsverplichting voor het nemen van maatregelen die leiden tot herstel van een goede toestand van habitattypen, het realiseren van een gunstig areaal (gunstige referentiewaarde) en voldoende omvang en kwaliteit van leefgebieden voor beschermde soorten, zowel binnen als buiten Natura 2000.
Vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn is er geen voorgeschreven tijdspad voor het nemen van herstelmaatregelen of het halen van de doelen. Met de Natuurherstelverordening is dat nu geïntroduceerd. De verplichting is geformuleerd als een oplopend percentage areaal waarover maatregelen moeten zijn genomen: 30% in 2030, 60% in 2040 en 90% in 2050. Het gaat zowel om het areaal habitattypen dat nog niet in een gunstige toestand is (kwaliteitsverbetering) als het areaal dat nog nodig is om de gunstige referentiewaarde te bereiken (areaaluitbreiding). De taak voor het nemen van maatregelen ligt grotendeels bij de provincies. Belangrijk aandachtspunt is de aanpak van drukfactoren. Hiervoor is inzet van het Rijk noodzakelijk. In het Ontwerp-Natuurplan is op hoofdlijnen uitgewerkt hoeveel extra areaal natuur nodig is om invulling te geven aan artikel 4. Een doorvertaling naar provincies is nog niet gemaakt.

Daarnaast zijn in artikel 4 een verbetergebod en een verslechteringsverbod opgenomen. Het verbetergebod stelt dat na herstel voortdurende verbetering moet plaatsvinden tot de gunstige referentiewaarde is bereikt. Het verslechteringsverbod heeft specifiek betrekking op habitattypen buiten Natura 2000-gebieden (binnen Natura 2000 is dit al in de Omgevingswet geregeld) en kan gevolgen hebben voor activiteiten buiten de begrensde natuurgebieden, wanneer deze activiteiten tot verslechtering van habitattypen kunnen leiden (externe werking). Het Rijk wil het voorkomen van verslechtering van habitattypen buiten Natura 2000-gebieden borgen door aansluiting bij het (planologische) beschermingsregime van het NatuurNetwerk Nederland en door actief natuurherstel. In het Ontwerp-Natuurplan staat dat voldoende actieve maatregelen noodzakelijk zijn om een streng vergunningenregime te vermijden. De invulling van het verslechteringsverbod is belangrijk voor de provincie, omdat dit direct invloed heeft op provinciale verantwoordelijkheden, gebiedsprocessen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Artikel 8 – Herstel van stedelijke ecosystemen
De uitwerking van artikel 8 wordt getrokken door het ministerie van BZK/ VRO. Dit artikel verplicht lidstaten om tot 2030 nettoverlies van stedelijk groen en boomkroonbedekking te voorkomen en vanaf 2031 een stijgende trend te realiseren tot een nog vast te stellen bevredigend niveau. Het ontwerp-natuurplan richt zich nu vooral op de korte termijn (2030) en geeft aan dat er keuzes gemaakt moeten worden over begrenzing van het stedelijke ecosysteem en de monitoring, zodat de opgave bepaald kan worden.

Artikel 8 biedt kansen voor verbetering van gezondheid, adaptatie aan weersextremen en herstel van biodiversiteit in verstedelijkt gebied. Het artikel heeft mogelijk ook effect op de ruimte voor andere opgaves binnen de nader af te bakenen begrenzing, waaronder voor woningbouw. In de komende maanden wordt de definitieve begrenzing van het stedelijk ecosysteem bepaald, terwijl er nog geen zicht is op maatregelen, instrumenten of middelen om de doelen te kunnen halen. Hier ligt zeker voor een verstedelijkte provincie als Zuid-Holland een grote zorg.

Artikel 8 stelt doelstellingen voor stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking in gebieden met hoge- en gemiddelde dichtheid (> 300 inwoners/ km2) in Nederland. Dit betekent dat dit artikel alle Zuid-Hollandse gemeenten raakt. Nederland mag daarvoor een ruimere begrenzing opnemen dan de minimale begrenzing. Het kan slim zijn om gebieden waar kansen liggen om te vergroenen, zoals bedrijventerreinen, op te nemen in de begrenzing. Zo ontstaat er ruimte om te compenseren. We zijn met gemeenten en Rijk hierover in gesprek.

Minimale begrenzing van het stedelijk ecosysteem zoals deze is aangewezen door de EU

Artikel 10 – Herstel van bestuiverpopulaties
Artikel 10 verplicht Nederland om de achteruitgang van bestuivers uiterlijk in 2030 te keren en vervolgens een stijgende trend te realiseren. Daarnaast worden alle lidstaten verplicht een monitoringsmethode uit te voeren waarmee jaarlijks gegevens worden verzameld over abundantie en diversiteit van bestuiversoorten in verschillende ecosystemen, om trends en de doeltreffendheid van herstelmaatregelen bij te houden. Hiervoor heeft LVVN al een monitoring methode uitgezet bij EIS Kenniscentrum Insecten. De Provincies hebben hierin waarschijnlijk geen aanvullende rol.

Het Ontwerp-Natuurplan stelt vast dat het verminderen van drukfactoren (gewasbeschermingsmiddelen, stikstof, verdroging, slechte waterkwaliteit en intensivering van het leefgebied) en hiermee nemen van systeemmaatregelen randvoorwaardelijk zijn om de negatieve impact op zowel aantallen als soortensamenstelling van bestuivers te keren.

Daarnaast is geschikt ecologisch beheer en inrichting essentieel om de juiste condities voor bestuivers te creëren en daarmee de leefgebieden te versterken.
Het ontwerp-natuurplan bouwt voort op bestaande initiatieven waaronder de Nationale Bijenstrategie en initiatieven als Basiskwaliteit Natuur, Groenblauwe dooradering, en de Bossenstrategie. Er wordt ook aangegeven dat grote additionele inzet nodig is om de doelen voor bestuivers te halen. De maatregelen uit de Taskforce Landbouw, Stikstof en Natuur zullen naar verwachting substantieel bijdragen aan deze doelen voor 2030, waarbij vooral vermindering van gewasbeschermingsmiddelen en andere drukfactoren bepalend zullen zijn. Voor Zuid-Holland betekent dit dat flink ingezet zal moeten worden op het realiseren van bijenlandschappen (netwerken) om hiermee het geschikte landschap te realiseren voor bestuivers. Daarnaast is samenwerking met verschillende werkvelden essentieel. Zuid-Holland is partner in een nieuwe landelijke samenwerking waar meerdere provincies zich inzetten voor bestuivers via LIFE PolliNature.

Artikel 11 – Herstel van landbouwecosystemen
Dit artikel richt zich op het verbeteren van de biodiversiteit in het agrarisch gebied, met doelen voor onder meer boerenlandvogels, graslandvlinders en landschapselementen. In dit artikel is ook een doelstelling voor behoud/herstel van veenbodems opgenomen. De resterende opgave en benodigde aanvullende maatregelen zijn nog niet uitgewerkt. Zorgpunt hierbij is of de beoogde vrijwillige instrumenten (ANLb) voldoende zullen zijn om aan de verplichtingen te voldoen. Een ander zorgpunt is dat artikel 11 niet alleen gaat over landbouwecosystemen, maar over het landelijk gebied en daarmee impact heeft op agrarische bedrijven. De vraag is hoe hier mee omgegaan wordt in de uitwerking van het Natuurplan. Zeker ook omdat er andere aan de NHV gerelateerde opgaven zijn zoals stikstof (N2000), KRW, Nitraatactieprogramma, Nationale Adaptatiestrategie die allemaal op hetzelfde boerenerf landen. Het is een stapeling van maatregelen waarin samenhang en integraliteit missen.

Artikel 12 – Herstel van bosecosystemen
Dit artikel verplicht tot verbetering van biodiversiteit in bosecosystemen, onder andere via indicatoren voor staand en liggend hout en bosvogels. Het ontwerp-natuurplan bouwt voort op bestaand beleid als de Bossenstrategie. Tot en met 2030 moet er een stijgende trend gerealiseerd worden, en na 2030 moet er toegewerkt worden naar een bevredigend niveau. Dit bevredigende niveau is nu nog niet bekend en moet uiterlijk in 2030 worden vastgesteld.

Belangrijk onderdeel voor het herstel van bosecosystemen is de revitalisering opgave voor bestaande bossen. Maatregelen die hieraan bijdragen zijn o.a. aanplant nieuwe soorten (menging, structuur en leeftijd), verbeteren bosverbondenheid, hydrologische maatregelen, stimuleren verjonging en kleinschalig beheer. Voor Zuid-Holland ligt hier ook een opgave.

Artikel 13 – Aanplant van drie miljard bomen
Artikel 13 gaat over het planten van extra bomen. Nederland kan bijdragen aan het Europese doel van drie miljard extra bomen door tot 2030 ongeveer 25 miljoen bomen te planten. Dit kan grotendeels met bestaand beleid uit de Bossenstrategie, Groenblauwe dooradering en maatregelen uit de andere NHV-artikelen worden gedekt. Hiervoor moet eerst worden onderzocht of er nog aanvullende inzet nodig zal zijn naast de al geplande maatregelen. Dit wordt opgenomen in het definitieve Natuurplan.

Naast deze artikelen zijn er artikelen over herstel van mariene ecosystemen (artikel 5) en herstel van rivieren en overstromingsgebieden (artikel 9), waarvoor Rijkswaterstaat en waterschappen belangrijke uitvoerders zijn van maatregelen. Uiteraard moeten ook deze artikelen in samenhang met aangrenzende natuur- en wateropgaven bekeken worden.

Naast hersteldoelen bevat de NHV aanvullende vereisten voor monitoring en rapportage. Deze gelden zowel voor het opstellen van het Natuurplan als voor de uitvoering en evaluatie op de langere termijn. Uitgangspunt van de monitoring ten behoeve van de NHV is om zoveel mogelijk gebruik te maken van reeds beschikbare gegevens en methodieken. Uit een analyse van IPO blijkt dat vooral artikel 4 uit de NHV direct impact heeft op natuurmonitoring door de provincies.